

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО, ЖИТЛОВОГО ТА СІМЕЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Матеріали міжнародної
науково-практичної конференції,
присвяченої 90-річчю з дня народження
доктора юридичних наук,
професора В. П. Маслова

16 березня 2012 р.

УДК 347(447)
ББК 67.9(4УКР)3
А 43

Редакційна колегія:

кандидат юридичних наук, професор **В. І. Борисова** (відп. ред.),
кандидат юридичних наук, доцент **С. В. Кривобок**,
кандидат юридичних наук, асистент **Ю. Є. Ходико**

А 43 **Актуальні проблеми цивільного, житлового та сімейного законодавства** : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 90-річчю з дня народження д-ра юрид. наук, проф. В. П. Маслова, 16 берез. 2012 р. / [редкол.: В. І. Борисова (відп. ред.) та ін.] ; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Х. : Право, 2012. – 464 с.

ISBN 978-966-458-347-0

16 березня 2012 року кафедрами цивільного права № 1 і № 2 Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» проведена міжнародна науково-практична конференція, присвячена пам'яті професора, доктора юридичних наук, члена-кореспондента АН УРСР Василя Пилиповича Маслова.

Проведення конференцій, присвячених пам'яті В. П. Маслова, було започатковано у 2003 році і з того часу традиційно в лютому–березні збирає видатних цивілістів і молодих вчених із різних вузів не тільки України, а й інших країн – РФ, Молдови, Узбекистану, Казахстану, а також практичних робітників – суддів, нотаріусів, юрисконсультів.

У матеріалах збірника представлені результати наукових досліджень правників з основних проблем цивільного, сімейного, житлового та господарського права.

Видання адресоване науковим співробітникам, аспірантам, викладачам юридичних факультетів і вищих юридичних навчальних закладів, а також працівникам суду, адвокатури, органів юстиції, практикуючим юристам, іншим особам, які вивчають і застосовують цивільне, сімейне, житлове та господарське законодавство.

УДК 347(447)
ББК 67.9(4УКР)3

ISBN 978-966-458-347-0

© Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», 2012
© «Право», оформлення, 2012

<i>Грабовский И. А.</i> ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ЗЛОУПОТРЕБЛЕНИЯ ПРАВОМ В ГРАЖДАНСКОПРАВОВЫХ ОТНОШЕНИЯХ.....	69
<i>Кройтор В. А.</i> ЗДАТНІСТЬ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ БУТИ ПОЗИВАЧЕМ ТА ВІДПОВІДАЧЕМ У СУДІ ЯК ОЗНАКА ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ	73
<i>Сліпченко С. О.</i> ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТА У ПРАВІ НА НЕДОТОРКАНІСТЬ ЖИТЛА.....	76
<i>Труба В. І.</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВОВУ ХАРАКТЕРИСТИКУ ПРАВОВІДНОСИН МІЖ БАТЬКАМИ ТА ДІТЬМИ.....	79
<i>Бурханова Л. М.</i> НЕКОТОРЫЕ АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ АЛИМЕНТНЫХ ОБЯЗАТЕЛЬСТВ МЕЖДУ РОДИТЕЛЯМИ И ДЕТЬМИ.....	83
<i>Венедіктова І. В.</i> ОХОРОНІОВАНІ ЗАКОНОМ ІНТЕРЕСИ В ПРИВАТНОМУ ПРАВІ: ВЕКТОРИ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ	87
<i>Єфремова І. І.</i> ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ЗДІЙСНЕННЯ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ	90
<i>Янкова Е. С.</i> ОСУЩЕСТВЛЕНИЕ ПРОТИВОРЕЧАЩЕЙ УЧРЕДИТЕЛЬНЫМ ДОКУМЕНТАМ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КАК ОСНОВАНИЕ ЛИКВИДАЦИИ ЮРИДИЧЕСКОГО ЛИЦА	94
<i>Жигалкін І. П.</i> ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНСТИТУТУ БАНКРУТСТВА (НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ) ЗА ГПК УКРАЇНИ	97
<i>Козловська Л.</i> ВИЗНАННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ОБ'ЄКТИ САМОЧИННОГО БУДІВНИЦТВА, ЩО ПЕРЕХОДЯТЬ У ПОРЯДКУ СПАДКУВАННЯ.....	100
<i>Пушай В. І.</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ВІДСТУПЛЕННЯ ПРАВА ВИМОГИ І ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВОНАСТУПНИЦТВО	104
<i>Тилик Т. М.</i> ЖИТЛОВІ СПОРИ ЯК ОСОБЛИВИЙ РІЗНОВИД ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ	106
<i>Аврамова О. Є.</i> ДО ПРОБЛЕМИ КЛАСИФІКАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ ЖИТЛОВОЇ НЕРУХОМОСТІ	109
<i>Антонюк О. І.</i> ВИЗНАННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ: ПОСТАНОВКА ПИТАННЯ.....	112
<i>Антошкіна В. К.</i> ПРОБЛЕМА ВПОРЯДКУВАННЯ, ОПТИМІЗАЦІЇ ТА ЄДНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ТЕРМІНІВ	116
<i>Баранова Л. М.</i> ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВА КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	120
<i>Басай О. В.</i> ДОГОВІР ЯК ПІДСТАВА НАБУТТЯ ПРАВ ТА ОБОВ'ЯЗКІВ У ГАЛУЗІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	124
<i>Булат Є. А.</i> НАУКОВЕ ВІДКРИТТЯ ЯК ОБ'ЄКТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	126
<i>Булатов Е. В.</i> КРИТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ВОЗМОЖНОСТИ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НЕПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКИМИ ОБЩЕСТВАМИ И УЧРЕЖДЕНИЯМИ ...	129
<i>Булеца С. Б.</i> ПОНЯТТЯ МЕДИКОЛАТРІЇ.....	132
<i>Воронова О. В.</i> ЖИТЛО У ГУРТОЖИТКУ	134

строкові і довгострокові; 5) за відбиттям в нормах права: інтереси, які опосередковуються суб'єктивними правами; інтереси, які не опосередковуються суб'єктивними правами; 6) залежно від присутності інтересу в процесах правотворення: інтереси до правотворчого процесу, інтереси правотворчого процесу, інтереси реалізації норм права; 7) залежно від присутності інтересу в засобах досягнення правових цілей: матеріальні та процесуальні; 8) залежно від мети: первинні та вторинні інтереси.

Окремо в приватному праві можна виділити залежний інтерес, що притаманний фідучіарію в відносинах довірчої власності і який Р.А. Майданик визначає як «передумову або основу суб'єктивного права та можливість задоволення за його допомогою вимог, що ґрунтуються на зобов'язаннях доброї совісті, переважно або виключно у чужому інтересі (фідучіанта та вигодонабувача)»[2, с. 11].

Таким чином, в результаті знаходження в систематизованому виді охоронювані законом інтереси набувають нових властивостей: цілісність, єдність, структурність, функціональність, ієрархічність, стабільність, ефективність. Крім того, системі охоронюваних законом інтересів притаманні такі ознаки, як динамічність і статичність. Вона: а) відтворює соціально-економічні перетворення в суспільстві, державі й реагує на ці зміни трансформацією своїх складових елементів; б) має об'єктивний характер; в) відбиває внутрішню погодженість і єдність юридичних норм.

Література

1. *Алексеев П.В, Панин А.В.* Философия. – М. : НОРМА, 2000.
2. *Майданик Р. А.* Проблеми довірчих відносин в цивільному праві.– К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2002

І. І. Єфремова, завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін, Білоцерківський національний університет

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ЗДІЙСНЕННЯ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

Зміни у цивільному законодавстві, які відбувались з моменту проголошення Україною незалежності, проводились за принципом розширення прав в сфері майнових та особистих немайнових відносин. Зрозумі-

міло, що розширення зазначених прав зумовило необхідність забезпечити їх охорону від сторонніх осіб.

З моменту прийняття Цивільного кодексу України, неодноразово науковці звертались до питань здійснення цивільних прав, до питань визначення принципів здійснення цивільних прав, меж їх здійснення, а так, дослідження питання щодо принципів за якими мають здійснюватись цивільні права, набуває не лише теоретичного значення, а і практичного.

Зміст суб'єктивного цивільного права становлять можливі дії уповноваженої особи, саме цими діями суб'єкт правовідносин шляхом здійснення певної поведінки задовольняє свої потреби та інтереси. Наприклад, зміст права власності полягає в тому, що власник здійснює володіння, користування і розпорядження своїм майном, а в разі порушення цих прав може звернутися за захистом до суду.

Необхідно зазначити, що не всі дії уповноваженої та зобов'язаної особи будуть встановлювати права та обов'язки для учасників цивільних правовідносин, тобто не всі дії несуть правові наслідки при їх здійсненні. Так, Шевченко Я.М. визначає два принципові способи реалізації цивільних прав та обов'язків – фактичні та юридичні. Фактичний спосіб реалізації суб'єктивних прав та обов'язків полягає у здійсненні таких дій, які викликають їх майнові і немайнові наслідки, що стосуються прав та інтересів окремих осіб, але наслідки такого здійснення прав та обов'язків не мають юридичного характеру. Юридичні способи здійснення суб'єктивного права полягають у реалізації дій саме юридичного характеру: укладання різного роду правочинів, в тому числі договорів, перехід права власності від однієї особи до іншої, та інших наслідків.

Важливим моментом при дослідженні питання щодо здійснення цивільних прав та обов'язків є визначення принципів, за якими і відбувається здійснення майнових та особистих не майнових прав. Принципи здійснення цивільних прав закріплені в Цивільному кодексі України, цивільних нормативно-правових актів, та інших актах. Незалежно від форми вираження принципів, чи в законодавчому чи в іншому нормативно-правовому акті вони закріплені, вони все одно вважаються правовими принципами, а так, в силу такого правового закріплення набувають загальнообов'язковий характер вимог, дотримання яких гарантується та забезпечується державою. Отже, внаслідок правового закріплення такі вимоги відображають волю держави.

Так, на підставі аналізу ст. 3 Цивільного кодексу України, яка визначає загальні засади цивільного законодавства, можна виділити основні принципи, якими повинні керуватися суб'єкти цивільних правовідносин при здійсненні цивільних прав та виконанні обов'язків:

– В першу чергу необхідно визначити принцип законності, який передбачає, що суб'єкт може здійснювати своє право лише відповідно до норм права, керуючись не лише загальним положенням «дозволено все те, що не заборонено законом», а й зважаючи на встановлений нормами права порядок здійснення свого права. Наприклад, для набуття права власності на нерухоме майно необхідно обов'язкове нотаріальне посвідчення договору купівлі-продажу, і лише у встановленому порядку відбудеться перехід права власності від продавця до покупця.

– По друге, принцип неприпустимості свавільного втручання у сферу особистого життя людини, принцип свободи договору та свободи підприємницької діяльності можна об'єднати єдиним принципом автономії волі. Даний принцип означає право особи здійснювати своє суб'єктивне цивільне право вільно, на власний розсуд, задля задоволення своєї мети та інтересів. Тобто ніхто, окрім самого носія суб'єктивного цивільного права, не може вирішувати питання про здійснення чи нездійснення цього права, а також моменту, коли його має бути здійснено.

– По третє, принцип розумності та добросовісності. Цей принцип визначає, що, здійснюючи свої суб'єктивні цивільні права, особа повинна діяти розумно та добросовісно не лише щодо себе, а й щодо інших суб'єктів правовідносин. У ч. 5 ст. 12 ЦК України закріплено презумпцію добросовісності та розумності поведінки носія цивільного права при його здійсненні. Це означає, що якщо законом встановлені правові наслідки недобросовісного або нерозумного здійснення особою свого права, то вважається, що поведінка особи є добросовісною та розумною, якщо інше не встановлено договором або законом.

Необхідно також визначити ще один суттєвий принцип здійснення цивільних прав, який визначений у ч. 3 ст. 13 Цивільного кодексу України – це принцип недопустимості зловживання правом. Так, не допускаються дії особи, що вчиняються з наміром завдати шкоди іншій особі, а також зловживання правом в інших формах.

Суть цього принципу полягає в тому, що кожен суб'єкт цивільних прав може вільно здійснювати права в своїх інтересах, але не повинен при цьому порушувати права і інтереси інших осіб.

Зловживанням правом є дії в межах наданих прав, але такі, що заподіюють шкоду іншим особам, а так, в силу цього принципу є недозволені (неправомірними).

Таким чином, під зловживанням правом слід розуміти здійснення фізичними та юридичними особами своїх прав із заподіянням прямо або не прямо шкоди іншим особам. Зловживання пов'язано не зі змістом права, а з його здійсненням, так як при зловживанні правом особа діє в межах наданих йому прав, але недозволеним чином

За змістом зазначений принцип тісно пов'язаний із попереднім – принципом добросовісності та розумності. Лише добросовісно здійснюючи свої цивільні права особа не буде зловживати правом, оскільки нерозумна і недобросовісна поведінка також прирівнюється до зловживання правом. Зокрема, недобросовісна конкуренція та недобросовісна реклама є формами зловживання правом. Також можливі й інші форми зловживання правом.

Одним із основних принципів цивільно-правових відносин є принцип безперешкодного здійснення цивільних прав, а відповідно його можливо віднести і до принципів здійснення цивільних прав. Основне значення цього принципу полягає в забезпеченні не обмеженої ініціативи учасників цивільного обігу. Так, відповідно до ст.ст.41, 42, Конституції України, кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності; кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом. Саме здійснення цивільних прав нерозривно пов'язане з даним принципом і залежить від його неухильного дотримання. Тому в цивільному праві закріплена норма, відповідно до якої громадяни та юридичні особи здійснюють належні їм цивільні права на свій розсуд. Більше того, ч. 2 ст. 12 Цивільного кодексу України визначає, нездійснення особою своїх цивільних прав не є підставою для їх припинення, крім випадків, встановлених законом.

Відповідно до ч. 1 ст. 12 Цивільного кодексу України фізичні особи та юридичні особи вільно, на власний розсуд здійснюють належні їм цивільні права. Разом із тим здійснення цивільних прав може бути обмежене, але лише на підставі закону, за необхідності.

Зазначені принципи є не лише основними при здійсненні цивільних прав, а й універсальними. Універсальність цих принципів передбачає їх регулятивну роль на всіх етапах здійснення цивільних правовідносин